

Statenmededeling aan Provinciale Staten

Onderwerp

Voortgang programma Zorgeconomie

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

Voortgang van het programma Zorgeconomie

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

Aanleiding

Zorgeconomie is een uitvoeringsprogramma van het Economisch Programma Brabant 2020. Het is de combinatie van speerpunt 22, 'Innovatie voor topsectoren voor maatschappelijke kansen' en speerpunt 33 'Innovatie in de zorg' uit het uitvoeringsprogramma 'Tien voor Brabant'.

De Statencommissie voor Economische Zaken en Bestuur en de Statencommissie Cultuur en Samenleving hebben eind 2012 de Uitvoeringsstrategie Zorgeconomie 'Brabant, region of Smart Health 2020' besproken in een gezamenlijk vergaderdeel, waarbij de commissie EZB leidend was (EZB-0132A/ CS-0072A). Afgesproken is dat wij eenmaal per jaar rapporteren over de voortgang van het programma.

Brabant wil blijven behoren tot de Europese top van innovatieregio's. In de zorg is grote behoefte aan innovatieve oplossingen, om voldoende en betaalbare zorg te behouden en om mensen in staat te stellen langer, gezonder thuis te kunnen blijven wonen. Brabant grijpt met het Programma Zorgeconomie deze kansen aan. Doel is in te zetten op het versneld ontwikkelen en implementeren van innovatie van technologie, producten en diensten om zo de kwaliteit en betaalbaarheid van de zorg te behouden en de zelfstandigheid van mensen te vergroten.

De lange termijn doelstellingen in de Uitvoeringstrategie richting 2020 zijn:

1. Brabant heeft zich internationaal een positie verworven als 'region of smart health'.
2. In 2020 is het aandeel werkende Brabanders in de zorg gelijk gebleven met 18%, ondanks de krimpende beroepsbevolking.
3. Binnen proeftuinen en living labs neemt de ervaren gezondheid en zelfredzaamheid van Brabanders toe met 15%.

4. De toegevoegde waarde van de brede Brabantse healthsector aan de Brabantse economie is gestegen van 8,5% naar 12%.
5. Ten minste 80 nieuwe MKB-bedrijven werkt samen met zorgpartijen.
6. Een toename van de valorisatie (het proces dat kennis omzet naar commercieel haalbare producten, processen of diensten) in en door de zorg.

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

We zijn nu een jaar onderweg. Bij het werken naar onze doelstellingen onderscheiden we drie programmalijnen:

- LifeTec: Lifesciences, medische technologie en farmacie.¹
- Health@Home: slimme (ICT-)toepassingen thuis en bij burger.
- Life&Health: verbindingen gezondheid met voeding, biobased en sport

Met betrekking tot de drie programmalijnen willen we onze doelen bereiken, in samenwerking met interne en externe partners via een aantal samenhangende instrumenten: valorisatie, fondsen, proeftuinen, kennisdeling.

Bevoegdheid

Met de vaststelling van het Economisch Programma Brabant, waarvan de Uitvoeringsstrategie Zorgeconomie 'Brabant, region of Smart Health 2020' onderdeel is, heeft u de kaders gegeven voor de uitvoering van het programma Zorgeconomie. Wij informeren u via deze statenmededeling over de voortgang.

Kernboodschap

1. De uitvoering van het programma Zorgeconomie ligt overal op koers en krijgt vorm langs de programmalijnen LifeTec, Health@Home en Life&Health. Per programmalijn liggen de accenten in de uitvoering verschillend.

In 2013 is de nadruk gelegd op het verbinden van het provinciale, nationale en internationale netwerk en het toewerken naar de realisatie van drie proeftuinen op de lijn Health@Home. Daarnaast zijn er in 2013 fondsen ingericht, te weten het Innovatiefonds, Ontwikkelfonds en Breedbandfonds, waarvan initiatieven uit de drie programmalijnen gebruik kunnen maken.

2. LifeTec, zit in de uitvoeringsfase. In 2013 heeft de focus gelegen op inrichting en uitvoering van valorisatieprogramma's en de (door)ontwikkeling van open innovatie-omgevingen.

Op de lijn LifeTec hebben wij in 2013 het accent gelegd op onze faciliterende rol door de inrichting van twee nieuwe valorisatie-programma's en de inrichting van de fondsen. De valorisatieprogramma's betreffen het RedMedtech Discovery Fund, dat een samenwerkingsverband met de provincies Gelderland en Overijssel is, en het Life Science

¹ Life Sciences staat voor de klassieke en moderne biotechnologie.

Medische Technologie/MedTech staat voor: alle fysieke apparaten die bij de zorg worden ingezet.

and Health Fund. Met deze programma's ontstaat een provincie grensoverschrijdend netwerk dat innovatieve starters scout, screent en ondersteunt in de Lifesciences & Health. Voor de vervolgfianciering zijn de fondsen beschikbaar.

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

In 2013 is ook het programma Innovatieve Acties Brabant, een voorloper van het uitvoeringsprogramma Zorgeconomie, afgerond. Dit heeft geleid tot drie nieuwe producten op de markt; het betreft een persoonlijke mobiele alarmering, een 'meethorloge' voor COPD-patiënten dat aspecten van de gezondheid meet en adviezen geeft en een dementie-simulator, waarin gezonde mensen de gevoelens van mensen met dementie kunnen ervaren. Daarnaast zitten nog een aantal producten in een afrondende fase.

Door de BOM is in 2013 actief ingezet op uitvoering, door:

- het valorisatieprogramma In2lifesciences; een grootschalig Europees project, waarin het MKB vouchers kan krijgen voor samenwerking met kennisinstellingen en/of andere MKB-bedrijven in Europa. In 2013 zijn 27 vouchers uitgereikt;
- het (door)ontwikkelen van open innovatie-omgevingen als Pivot Park, Byblos, Westertoren Innovation Centre. Ook wij participeren actief hierin;
- Facility sharing projecten, waardoor het MKB meer gebruik kan maken van gedeelde faciliteiten in Brabant (TUE en Philips), maar ook in Gelderland en Overijssel;
- het organiseren van netwerkbijeenkomsten en samenwerking via de netwerkorganisatie LifeTecZone;
- organisatie Biomedica: een grootschalig Euregionaal symposium op het gebied van Lifesciences.

2014

Voor 2014 ligt de focus op voortzetting van de huidige activiteiten in de lijn LifeTec en het toeleiden van bedrijven naar de Brabantse en Europese fondsen. Een belangrijke nieuwe ontwikkeling is de proeftuin van 30.000 personen die Brainport 2.0 wil inrichten. De aanpak zal met de initiatiefnemers worden besproken voor de zomervakantie 2014.

3. Health@Home komt in 2014 in uitvoering en was in 2013 in opbouw met het accent op het aanjagen van de ontwikkeling van proeftuinen en het verbinden van het netwerk op zowel provinciaal, landelijk als Europees niveau met ons netwerk rondom Active Healthy Ageing.

Op veel plekken in Brabant werken organisaties, burgers, ondernemers, en kennisinstellingen aan innovatieve oplossingen m.b.v. e-diensten waarmee mensen langer, gezonder en veiliger thuis kunnen blijven wonen. De opschaling en implementatie en het gebruik van deze innovaties blijft achter.

In Health@Home werken we met partners aan drie thema's en vormen we zo drie proeftuinen:

- **Dementie:** gericht op ecosysteem thuis
Onderliggend maatschappelijk vraagstuk: hoe om te gaan met toenemende druk op informele zorg?
- **Informele zorg:** gericht op inzet van gemeenten
Onderliggend maatschappelijk vraagstuk: hoe om te gaan met de transities AWBZ, WMO, Jeugd?
- **Zelfmanagement:** gericht op interactie tussen huisartsen en burgers
Onderliggend maatschappelijk vraagstuk: hoe om te gaan met vergroten van eigen regie van burgers?

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

Voor de lijn Health@Home lag het accent in 2013 op de realisatie van deze proeftuinen en het verbinden van het netwerk, in aansluiting op een aantal lopende proeftuinontwikkelingen in de provincie. In de acties van de proeftuinen staan de wensen en behoeftes van de burger centraal: wat hebben zij nodig om langer, gezonder en veiliger thuis te kunnen blijven wonen?

- In de proeftuin **Dementie** in Midden-Brabant zijn de gemeente Tilburg, Midpoint, Zorgnetwerk Midden-Brabant, Programmaraad Psychogeriatric, Tranzo, Fontys en andere partijen zoals zorginstellingen en MKB een actief lerend netwerk gestart. Dit netwerk brengt de barrières in kaart die overwonnen moeten worden om bestaande innovaties op te schalen. Dan gaat het bijvoorbeeld om concrete producten zoals persoonsalarmering of een e-learning module voor mantelzorgers, maar ook om sociale innovaties in dementievriendelijke wijken. Mensen met dementie en hun mantelzorgers zijn actief betrokken door middel van interviews en gespreksgroepen.
- In de proeftuin **Informele Zorg** in de Peelregio zijn de gemeenten Gemert-Bakel, Deurne, Asten, Someren, Laarbeek en Helmond gezamenlijk gestart met de inkoop en uitrol van bestaande innovaties zoals digitale zorgportalen en online agenda's die mensen helpen bij het inrichten van de informele zorg. Ook in deze proeftuin zijn potentiële gebruikers actief betrokken. Naast de gemeenten zijn ook Fontys, Brabantse Raad Informele Zorg, MKB en (lokale) zorg- en welzijnsaanbieders actief om in kaart te brengen hoe gezamenlijk aanbestedingstrajecten kunnen worden doorlopen en 'best practices' door te geven aan andere regio's.
- De proeftuin **Zelfmanagement** vindt haar oorsprong in de regio Eindhoven. De proeftuin is een samenwerkingsverband van o.a. verzekeraars, huisartsengroepen, patiëntenorganisatie Zorgbelang, MKB en zelfhulpgroepen. Doel is de regie van burgers voor hun gezondheid te versterken, door het stimuleren van gedragsverandering van zowel burgers als zorgverleners. Eerdere ervaringen van

huisartsengroepen in de regio Eindhoven worden gebruikt om andere huisartsengroepen en burgers te inspireren. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van e-learning modules, ambassadeurs en peer-to-peer groepen. Ook de inzet van zelfhulp- en ervaringsdeskundigheid heeft hier een plek.

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

Tijdens een aantal bijeenkomsten (o.a. tijdens de Dutch Design Week) hebben de proeftuinen de kans gekregen om zichzelf te presenteren en zo de samenwerking te verbreden met andere partijen in Brabant. Ons doel is om met de proeftuinen open, lerende samenwerkingsverbanden in de zogenoemde quadruple helix; onderneming, onderwijs, overheid en omgeving/burger, te creëren. Deze samenwerking heeft het afgelopen jaar op allerlei niveaus meer vorm gekregen, zo is de proeftuin Dementie door het Ministerie van VWS erkend als een van de 12 landelijke proeftuinen Herziening Langdurige Zorg, maakt de Proeftuin Informele zorg deel uit van het Europese Stop 'n Go project met betrekking tot innovatieve aanbesteding en is de proeftuin Zelfmanagement onderdeel van het landelijke programma Slimmer met zorg.

Belangrijk doel van de proeftuinen is de opschaling van innovaties. Om dit ook op bovenprovinciaal niveau te stimuleren, is door de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel aan Health Valley de opdracht gegeven drie sectoren te identificeren met kansen voor snellere toepassing van innovaties. Hiervoor willen de provincies in 2014 Health Deals opstellen: (tijdelijke) afspraken met het Rijk, zorgverzekeraars, bedrijfsleven, zorg- en kennisinstellingen om kansen voor de opschaling te benutten of belemmeringen weg te nemen.

Op Europees niveau werken de provinciale netwerken op het terrein Health@Home samen met het Europese Innovatie Partnership 'Active and Healthy Ageing'. Hieraan is de provincie al een aantal jaren verbonden en draait met succes de projecten CASA en Engaged. In juli 2013 zijn Slimmer Leven 2020 en onze provincie Noord-Brabant in dit kader ook als Europese voorbeeldregio benoemd.

Eind 2013 blijkt het onderwerp zorgeconomie in alle Brabantse regio's, mede door onze inzet, steeds prominenter in beeld te komen. Partijen zoeken actief contact met ons. Wij hebben afgesproken alle lopende initiatieven op het terrein van proeftuinen en labs in beeld te brengen om daarna met deze partijen te bezien welke synergie mogelijk is.

2014

In 2014 gaat de lijn Health@Home over van de opbouw- naar uitvoeringsfase:

- begin 2014 hebben wij, op verzoek van de Europese Unie, een werksymposium georganiseerd voor de opzet van een monitoring-

model waarmee de impact van de toepassing van innovaties wordt gemeten op drie niveaus: de burger, het MKB en de keten als geheel. Wij zullen de proeftuinen stimuleren deze monitoring in 2014 op te pakken.

Tijdens het symposium is ook de opzet van een consumentenplatform geagendeerd door onze partners. Een dergelijk platform biedt overzicht en inzicht in concrete innovaties in Brabant die dicht bij de markt zijn of al gereed voor opschaling. Zowel vanuit consumenten(organisaties) als MKB is het nut van een dergelijk instrument aangegeven. Provincie kan in de verbinding en facilitering een rol spelen;

- bij minimaal twee proeftuinen dient opschaling van producten plaats te vinden. De zelfstandigheid van de burger wordt zo vergroot. Daarnaast worden MKB-er en consument nauwer met elkaar verbonden, hetgeen tot doorontwikkeling van betere producten en diensten zal leiden;
- events voor verbinding van alle Brabantse proeftuinen. Hierbij staat ook de koppeling met ontwikkelingen in Limburg, Gelderland, Overijssel en Vlaanderen op de agenda. Met deze regio's heeft de provincie in 2013 verbindingen gelegd;
- oppakken nieuwe ontwikkelingen zoals campus Spark dat innovatie in de bouw wil stimuleren door zich te richten op gezondheid, duurzaamheid en veiligheid. De eerste activiteiten zullen zich richten op het langer thuis laten wonen van mensen met (beginnende) dementie.

Door opschaling en goede monitoring te realiseren kan Brabant zich ook in Europees verband blijven profileren; beide aspecten staan in Europa prominent op de agenda.

4. Life@Health, zit in 2013 in de opbouwfase, er is gewerkt aan de ontwikkeling van kennisclusters en zijn een aantal projecten uitgevoerd door de BOM.

Bij de lijn Life&Health gaat het om het leggen van slimme verbindingen van zorgeconomie met sectoren als voeding en sport. Zorgeconomie kent bewust een klein en slagvaardig team, kerndoel is de externe dynamiek te versterken en te verbinden. Bij het oppakken van thema's betekent dit wel dat er prioritering dient plaats te vinden. In dit kader is er in 2013 voor gekozen om op de lijn Life&Health beperkt inzet te plegen en de focus te leggen op kennisclustering in samenhang met de lijn LifeTec en een diverse projecten op het gebied van gezondheid en voeding.

Bij Byblos is in 2013 gewerkt aan het realiseren van een open innovatiecluster voor 'functional foods', dit zijn voedingsmiddelen die, behalve voedingsstoffen, ook andere gezondheidsbevorderende ingrediënten bevatten, en voor 'food farma', combinaties tussen voeding en farmacie. Bij Pivot Park is, naast de ontwikkeling van innovatieve medicijnen en personalised medicine (therapie op maat), het onderwerp medische voedingsproducten een belangrijk aandachtspunt.

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

De projecten die in 2013 zijn uitgevoerd en die in 2014 nog doorlopen, liggen op het terrein van Food Farma, doelgroepenvoeding (samen met Gelderland/Overijssel), Healthy Food. Bij Healthy Food gaat het o.a. over voeding voor mensen met kanker en voedingsconcepten voor mensen met obesitas.

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

2014

Accent blijft liggen op de cross-over tussen zorg economie en voeding. In 2013 is het innovatieprogramma Agrofood gereedgekomen, hierdoor kunnen we dit onderwerp gaan versnellen. Het verbinden van de netwerken van beide programma's zal centraal staan. Daarnaast biedt de proeftuinregeling Agrofood extra kansen voor het bereiken van cross-overs.

5. Aan de lange termijn doelstelling dat het aandeel werkende Brabanders in de zorg gelijk blijft, wordt buiten de 3 programmalijnen om gewerkt. De grote veranderingen in de zorg arbeidsmarkt door de bezuinigingen vanaf medio 2012 worden samen met werkgevers in de zorg opgepakt.

Een van de doelstellingen richting 2020 is behoud van voldoende arbeidscapaciteit voor de zorg. Na het opstellen van de uitvoeringsstrategie Zorgeconomie is de arbeidsmarkt in de zorg, door de transities en hieraan gekoppelde bezuinigingen, aanzienlijk veranderd. Op de korte termijn is er geen sprake van een tekort aan werknemers, maar een arbeidsoverschot. Op (middel)lange termijn zal de gezondheidszorg er anders uitzien, met meer nadruk op zelfmanagement en eigen regie in de woonomgeving, meer differentiatie naar koopkracht, nieuwe vormen van samenwerking tussen informele en professionele zorg en dienstverlening, meer specialisatie (in de tweede lijn) en meer technologie. Door de Brabantse werkgevers in de zorg zijn, via het samenwerkingsverband Transvorm, afspraken gemaakt om de organisaties en werknemers op deze veranderingen voor te bereiden. In dit kader is december 2013 een sectorplan ingediend bij het Ministerie van SWZ. Onder het sectorplan kunnen werkgevers (innovatieve) plannen indienen op de genoemde thema's (50% cofinanciering). Wij voeren actief overleg met Transvorm en de Provinciale Raad Gezondheid over de arbeidsmarktaanpak en participeert waar mogelijk en nodig.

Een essentiële partij om de zorg en het arbeidsmarktbeleid innovatiever te maken is uiteraard het onderwijs. Bij een aantal HBO - en MBO-instellingen in Brabant wordt al actief ingezet op integratie van zorgtechnologie / bedrijfsleven in het onderwijs. Vanuit het MBO is aangegeven dat men deze samenwerking nog nadrukkelijker wil oppakken.

Ook zal worden gezien of het Europese programma Horizon 2020 mogelijkheden biedt om innovatie van het arbeidsmarktbeleid in de zorg te versnellen. Bovenstaande onderwerpen zullen in onderlinge samenhang

worden bekeken vanuit het bredere arbeidsmarktvraagstuk in Pact Brabant-verband.

Consequenties

Er zijn geen tussentijdse beleidswijzigingen nodig. De uitvoering ligt op koers om de beoogde resultaten en het economische en maatschappelijke rendement te realiseren.

Europese en internationale zaken

In Europa is Zorg economie met de lijn Health@Home al een aantal jaar met succes aangesloten op het Europese Innovatie Partnership 'Active and Healthy Ageing'. In juni 2013 zijn Slimmer Leven 2020 en de provincie in dit kader aangewezen als voorbeeldregio. In 2014 zal het Europese netwerk nadrukkelijker met dat van Internationalisering en de BOM verbonden worden om zo gezamenlijk effectiever in Europa te opereren. Doel is hierbij vooral het bedrijfsleven te verbinden voor alle drie de programmalijnen.

Aandachtspunt in 2014 is verder de bestuurlijke samenwerking met de regio's Vlaanderen en Noord Rhein Westfalen. In 2013 zijn er, samen met partners, diverse bestuurlijke en ambtelijke bezoeken gebracht aan deze regio's. De intentie is uitgesproken om de samenwerking in 2014 te intensiveren, ondermeer door de opzet van Interreg-programma's.

Communicatie

Het afgelopen jaar zijn de nodige bijeenkomsten gepland op provinciaal en bovenprovinciaal niveau om netwerken met elkaar te verbinden. Tevens is de site Zorg economie gelanceerd: www.brabant.nl/zorgeconomie.

In 2014 staan een aantal events gepland, de belangrijkste zijn:

- Europees netwerkbijeenkomst in Eindhoven voor opzet monitoringsmodel;
- Mariadal Meeting in Roosendaal, waarbij samenwerking tussen Vlaams en Brabants MKB centraal staat;
- Bijeenkomst met alle Brabantse initiatieven op het gebied van proeftuinen en living labs. Thema is hoe alle Brabantse initiatieven te verbinden en te komen tot een complementair Brabants proeftuinnetwerk;
- World Health and Design Forum. Dit is een congres dat (co-) financiering krijgt vanuit de Europese Unie en door Brainport, Midpoint en de provincie naar Brabant is gehaald. De kracht van de Brabantse zorg economie en een aantal inspirerende voorbeelden zal getoond worden aan een internationaal gezelschap. Bij elk thema zal de relatie tussen health en design (thinking) worden gelegd. Het wordt georganiseerd tijdens de Dutch Design Week, zodat ook met dit event verbinding kan worden gelegd.

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

Vervolg

Najaar 2014 zal een strategische doorkijk naar 2015 en verder worden opgesteld.

Bijlagen

N.v.t.

Datum

22 april 2014

Documentnummer

GS: 3564203

PS: 3570064

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de secretaris

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk mw. ir. A.M. Burger

Auteur: E.H.G. Tenneij, etenneij@brabant.nl , (073) 680 83 01
Cluster Economie en Internationalisering/Afdeling Energie en Innovatie

